

ס פ ר

מלכה של תורה

על פרוש רש"י ז"ל על התורה

ושני באורים בו נפתחים, מלוקטים מאוצרות מלכים

דרך-המלך עמק-המלך

חלק שני

ויצא — ויחי

אשר לקטתי וסדרתי בעזרת השם יתברך

ישעי' בלאאמו"ר החסיד המפורסם רבי שמואל זצלה"ה דייטש

פעיה"ק ירושלים תובכ"א

ושאבתם [ומקבלן מולסן-חדם — רש"י יסעיה יב-ג] מים בששון לפ"ק

תשמ"ג

(תלמדו גם מחלק שני)

נא בדרך המלך סוף טור ב ויש ליישב דאמרין ביבמות (סד. א) א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. ובפסיקתא דר"כ (פ"כ) איתא ז' עקרות היו וכו' לאה שנאמר ויפתח את רחמה. מכאן שהיתה עקרה וכו' (הובא בדה"מ לעיל פסוק א) ובדאי שהתפללה לאה על בנים. ונכון הלשון ונעתתי כאחותי].

ס ברש"י פסוק כז שנאמר וישמע את דברי בני לבן. והא דמביא רש"י ראיא מפסוק זה ולא הביא מהפסוק ויסר ביום ההוא וגו' ויתן ביד בניו (להלן פל"ה) שהוא מוקדם. דשם לא נאמר בכתוב מפורש דויסר מוסב על לבן. (אף דרש"י מפרש שם כן. עיין בדה"מ ההכרח לזה. אבל היו יכולים לדחוק שמוסב על יעקב) לכך מביא ראיא מקרא דוישמע את דברי בני לבן].

סא ברש"י פסוק כט ואת אשר היה מקנך אתי את חשבון מיעוט מקנך וכו'. כלומר הא דכתיב ואת אשר היה מקנך אתי אע"ג דכבר כתיב את עבודתי אשר עבדתך ומה בא לומר עוד ואת אשר היה מקנך אתי. דכל עבודתו שעבדו אינו אלא בצאן. שלא עבד את לבן בשאר עבודה. אלא פירושו חשבון מעוט מקנך שהיה אתי כו'. ושני דברים אמר לו. את עבודתי אשר עבדתך בכל כחי. וגם חשבון מעוט מקנך ובא הברכה לרגלי כדכתיב בקרא (גו"א).

קיד ברש"י, ועירים חמורים זכרים. כמו ואל עיר בן אתונות (זכריה ט. ט) וקלא ברש"י פסוק ד. אמר רשב"י הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, עיין בספר ישמח משה בד"ה וישקוהו שכתב, ולדעתי ט"ס נפל בספרים כמ"ש הלכה היא בידוע. וצ"ל הלא הוא בידוע. והבן זה. עכ"ל.

ריד בדרך המלך טור ב שורה 5 ונמדויק לשון אחר אחיו שהם לכאורה כמיותר. אלא הכוונה אולי שהוא הלך אליהם כשבדעתו שהם עדיין מחזיקים עצמם כאחים לו].

רסא בעמק המלך סוף טור ב. וואולי יש ליישב שבפסוק דלעיל שדברה לאנשי ביתה דברה כלשון לעג שבעלה הביא לנו איש עברי כדי לצחק בנו — כאילו זה היה מטרת הבאתו — אבל כאן שדברה לבעלה אי אפשר לפרש כן שתדבר לפניו בדרך לעג ובזיון. לכך צריך לפרש בא אלי לצחק בי וכו'.

תסב בעמק המלך סוף טור ב. ועיין מש"כ בשל"ה ח"ב תושב"כ בפרשה זו בדרך חיים תוכחות מוסר. בד"ה אז"ל.

©

כל הזכויות שמורות

כתובת המו"ל:

רחוב עבודת ישראל 26

ירושלים 95155

כתב הסכמה

מאת הגאון הגדול, מעוז ומגדול, צדיק נשגב,
מאיר עיני ישראל בתשובותיו להלכה.

רבן יצחק יעקב ווייס שליט"א

בעל "מנחת יצחק" (שו"ת ז' חלקים וע"ה)

הגאב"ד דפיעה"ק ירושלם ת"ו

בס"ד, ירושלים עה"ק ת"ו

ראיתי והנה מגילת ספר, הנותן אמרי שפר, אשר איזן ותיקן אחד מסגל חבורה מבני עליי שבירושלים עה"ק ת"ו, אשר מהם תצא תורה ודבר די מירושלים, ה"ה כבוד הרב הגדול לממשלת התורה והיראה ובחסידות לו עשר ידות כש"ת מוה"ר ישעיה דייטש שליט"א, ענף עץ אבות ממשפחת אפרתים גאונים וצדיקים עולים למעלה בקודש זי"ע, אשר רחש לבו דבר טוב ונפשו אותה ויעש מטעמים לרבים להאיר עיניהם בתורת רבינו שלמה יצחקי ז"ל בפירושו פי' רש"י על התורה, אשר עוד חכמי הדורות שלפנינו כתבו שלבני דורו שהיה לבם פתוח כפתחו של אולם היי די להם קיצור לשונו של פרש"י עה"ת, והיי להם לקילורין בעינים אף שכתב בקיצור נמרץ.

ובכן וכאשר ירדה חכמת חכמיו קמו המאורות הגדולים רבינו הגאון אליהו מזרחי ז"ל ואחריו רבינו הגאון בעל גור אריי ז"ל לבאר ולפרש כל דיבור קלה וחמורה שבדבריו, אמנם עכשיו שנתמעטו הלבבות מלהבין אמרי בינה עוד בכמה וכמה מדרגות אחורנית, שוב אין רוב הצבור יכולים לעלות במעלות הסולם מחמת קוצר המשיג באורך ועומק דבריהם של גדולי המפרשים ז"ל הנ"ל.

(נג) על ברכי יוסף. כתרנומו, גדלן בין ברכיו:

דרך המלך

על ברכי יוסף. כתרנומו, גדלן בין ברכיו. שפירוש ילדו על ברכי יוסף שנולדו ויוסף גדלן בין ברכיו. כתרנומו ואתילדו ורכי יוסף (גדל שלה, מתרגם רכא שלה — לעיל לח, יד) בדרך גדול הילדים שמושיבים אותם על

עמק המלך

מספר י' נרות הם י' אחיו שמכרוהו והמשילים לנרות ע"ד נר אלהים נשמת אדם, ואמר כי י' נרות לא יוכלו לכבות, לפי שאין טבע לנר שמכבה נר אלא אדרכא מדליקתו ביותר, כן נעשה לי שע"י המכירה עליתי לגדולה, וכמ"ש אתם חשבתם וגו' חשבה לטובה וגו' (מהרש"א מגילה טז, ב, — וכ"כ הבאמ"ח) והרע"ב כתב, קשה היכן מצינו שגר מכבה נר אחר, ומה זהו שאומר שמא נר אחד יכול לכבות, ועוד קשה מאי ד"א, יש לומר שעשר

ויהי ה' לעזר לי, בפירוש פרשת ויחי.

ונשלם פירוש ספר בראשית, בעזרת יוצר כל ראשית.

ואודנו בהודאות לרבבות, הגומל לחייבים טובות.

כן יעשה עמי לטובה אות, ויהיה עמדי בפירוש ספר שמות.

תושלבי"ע

עמוד

לט ברש"י שורה ב צ"ל הועיל לו
נו בעמק המלך טור ב שורה 21 דהוה ליה למימר
צב בעמק המלך טור א שורה 2 לשון היכחה הוא ולא לשון תוכחה
קיג טור א שורה 25 עם עשר עזים
קיד ברש"י שורה א עשר עזים
שם בדרך המלך סוף טור ב קודם ומדרש אגדה שייך שם הקיצור"מ המובא בעמוד קטו בדרך המלך
טור א שורה 17
קכ בדרך המלך טור ב שורה א דמדכתב על פניו
קכו טור ב שורה 18 והוא נתברך — שם שורה 27 על הברכות
קכט בדרך המלך טור א שורה 16 לזרות שתי שעות — שם בעמק המלך סוף טור ב אחר ד"ה
קלו בדרך המלך טור ב שורה 10 בב"ר אשר הבאת אין כתיב כאן [בילקוט הגירסא אשר הבאתי אין כתיב כאן וכו', וכמ"ש ברכתי היה לו לומר הבאתי — מהרז"ו]
קלט טור ב שורה 26 א"כ אציגה נא עמך והם ילכו עמך לאט
קמה בדרך המלך טור א שורה 5 ארבע מאות שקל כסף
קמט בדרך המלך טור ב שורה 4 שהרי טמא את דינה
קנג בדרך המלך סוף טור א להלחם עליהם
קנו בדרך המלך טור א שורה 25 נוהגים בנו
קנט בדרך המלך טור א שורה 2 ואלה פרש"י (אולמ"א בלעז)
קסג בדרך המלך טור א שורה 4 אלא לשון שר ונגיד
קסה טור א שורה 9 שהיו משבט בנימין — שם שורה 30 וחשב שאפשר שימלכו דוד ואיש בושת
— שם טור ב שורה ב לא יתן את בתו
קעא טור ב שורה 7 משתי תיבות
קעב טור ב שורה ג אבי עזר
קעו בעמק המלך טור א שורה 9 עונותיהן [ועיין בעמק המלך סוף תולדות מש"כ בזה הנח"י]
קפד ברש"י שורה 4 המכה לא תחרפא
קפה ברש"י שורה 2 וימליכו עליהם
קפח ברש"י שורה 2 הם שמות תולדותם
קצ בדרך המלך טור א שורה 5 היה כותבו שם
קצא בדרך המלך טור א שורה 7 של תולדות יעקב. הרי ישובי תולדותיו, — שם טור ב שורה 7 חוזר לענין הראשון
ר בעמק המלך טור א שורה 13 להבאיש ריחם

תקונים

מנחת יהודה (מנח"י) — רבי יהודא לויב
אב"ד בריסק דליטא (לובלין שס"ט)
משכיל לדוד (מש"ל) — רבי דוד פארדו
(ויניצאה תקכ"א)
מהרא"י — עיין ביאורי מהרא"י.
מירא רביא (מיר"ד) — עיין דקדוקי רש"י.
מהרש"ל — עיין יריעות שלמה.
נחלת יעקב (נח"י) — רבי יעקב בנו של
הגאון בעל משאת בנימין (נרפס סביב פי'
הרא"ם, קראקא ת"כ)
נזר הקדש (נזה"ק) — על המדרש רבה,
רבי יחיאל מיכל מגלונא (יעסניץ תע"ט)
נפש הגר — רבי מרדכי לוונשטיין ביאור
תרגום אונקלוס (פיעטרקוב תרס"ח)
נתינה לגר — רבי נתן הכהן אדלר אב"ד
לונדון (נרפס בפנים על החומש, וילנא
תרל"ד)
עמר נקא — עיין בעלי התוספות.
עבודת ישראל — רבי ישראל המגיד
מקאזניץ (לבוב תר"י)
פירוש מהרז"ו — על המדרש רבה, רבי
זאב וואלף איינהארן מהוראדנא (וילנא)
פרושי וחדושי המהרי"ק — רבי יוסף
קולון ותלמידיו (ירושלים תשל"א)
פרדס יוסף — רבי יוסף פאצאנאווסקי
(ארץ ישראל תשל"ה).

צדה לדרך (צר"ל) — רבי יששכר בער
איילנבורג בעהמ"ס באר שבע (פראג שפ"ג)
קוצור מזרחי (קיצו"מ) — רבי יצחק כהן
(פראג שס"ה).
רבותינו בעלי התוספות — עיין בעלי
התוספות.
רבנו יהודא ב"ר אליעזר (ריב"א) —
עיין בעלי התוספות.
רבנו עובדיה מברטנורא (רע"ב) — עיין
בעלי התוספות.
רש"י על התורה לר' אברהם ברלינר
(רא"ב) — עם הגהות זכור לאברהם
(מהר"ת פרנקפורט תרס"ה)
רא"ם — (מזרחי) — רבי אליהו מזרחי
(ויניצא רפ"ז)
רמב"ן (עה"ת) — רבי משה בן נחמן
(ירושלים תשי"א).
שפתי חכמים (ש"ח) — רבי שבתאי
משורר (פפא"מ תע"ב)
שם אפרים — רבי אפרים זלמן מרגליות
בעהמח"ס ראש אפרים ומטה אפרים
(וויאטצען תרע"א)
שערי אהרן (ש"א) — רבי אהרן ישעי'
ראטער (בני-ברק תשל"ח).
תפארת יוסף (תפא"י) — רבי יוסף יוזל
סג"ל אב"ד לעסלא (פראג תפ"ה)

תיקונים והוספות

עמק המלך טור ב שורה ה: (גו"א, ועיין רא"ם מש"כ בזה) והשאר נמחק עד סוף הקטע.
יד רש"י שורה ב: עלי יניח צדיק את ראשו.
טו דרך המלך סוף טור ב: והמ"א כתב, וא"ת איך אפשר ב"יד שנה שלא שכב בלילה שהרי
אמרו הנשבע שלא לישן ג' ימים ילקה וישן, יש לתרץ שהיה שוכב ביום, שעיקר הלמוד הוא
בלילה. [ואפשר שהיפ"ת והנח"י לא רצו לפרש כן, עיין או"ח סימן ד' במ"א סקט"ו שמביא
שבכתבים איתא שלא לישן ביום, עיי"ש].
טז עמק המלך טור א שורה א: [עיין ברשב"ם וא"ע, וכ"כ התוספות חולין צא:].
יח דרך המלך טור א אחרי שורה ה הוסף: [נראה מלשון התנחומא, שהעיקר מה שהסומא הוא
כמת, הוא מפני שיושב בבית ואינו בא בין האנשים אשר זה מונעו מחטאים, ולהלן (לא, מב)
קיצר רש"י אחרי שכבר ביארו כאן].
עמק המלך טור א שורה יא: וירשו בניו ממנו (נח"י).
כא דרך המלך טור ב שורה ג: יהודה) [אל גבול אדום בנגבה וגר'].
עמק המלך טור א שורה ח: ששם היה ראש הסולם, וכמו שכתב הרא"ם וז"ל, הר המוריה
שהוא כנגד ביהמ"ק של מעלה וכו' ועיר לזו שהוא כנגד ראש שיפועו של סולם, שגם הוא
מקום ראוי לתפלה, עכ"ל. והשאר מה שבסוגריים שם נמחק.
כב טור א שורה יד: של נחלת בנימין בגבול הדרומי.
כג רש"י שורה ג: ומן השמים יעכבוהו.
כד טור א שורה ד: מחק הסוגר אחרי מלת אבותי. — טור ב שורה טז: שם דבר דוקא [ונורא הוא
שם התואר], אין
כה עמק המלך טור א שורה יב: שיהיה שלם מן החטא.
כט דרך המלך טור ב שורה לפני האחרונה: והרי כבר נאמר כאן [פסוק יח].
לג עמק המלך טור א שורה ג מהסוף: ע"כ פירש דקאי לא
לח דרך המלך טור ב סוף שורה ב הוסף: (רא"ם, ועיין קיצו"מ וב"ב).
לט רש"י שורה ב: לא הועיל לו שהרי
מב טור א שורה ג מהסוף: והרשב"ם כאן, וז"ל, ותנתן לך גם את זאת)
מו דרך המלך טור ב בסוף הקטע הוסף: ועיין בדברי מהרי"א (מהגאון רבי יהודה אסאד ז"ל)
שכתב וז"ל, ונראה ע"ד דאיתא במסכת יבמות דף ס"ד מפני מה אמותינו עקרות היו משום
שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, וידוע שאמותינו נביאות היו וידעו שיעקב יעמיד י"ב
שבטים שבטי י, וכפשוטה החלוקה מגיע לכל אחת מהן ג' בנים, וכזה יובן על שילדה לאה
ג' בנים לא קנאה רחל ללאה במעשים, כי אמרה אדרבה אני צדקה ממנה דאילו ללאה נתן
הקב"ה הילדים כפי חלקה שמגיע לה, ולא כן אני שהקב"ה מתאוה לתפלתן, אבל עכשיו
שילדה בן רביעי וזהו יתר מחלק המגיע לה, ואם כן בודאי זה מכת מעשים טובים שלה, אז
ותקנא רחל באחותה, וק"ל, עכ"ל.